

राज्यात माहे जून ते सप्टेंबर, २००७ मध्ये अतिवृष्टी
व पूर यामुळे पिकांचे नुकसान झालेल्या शेतक-यांना
मदत देण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक नैसआ-१००८/प्र.क्र.४५ /१० -ओ
मंत्रालय विस्तार, मुंबई-३२
दिनांक:- २७ मार्च, २००८

वाचा:-

- १) शासन निर्णय महसूल व वन विभाग क्रमांक-
  - अ) क्र. सीएलएस ०७-०५/प्र.क्र. ११२(शेती)/म-३, दि. १६.१.०५
  - ब) क्र. सीएलए ०८-०६/प्र.क्र.३४१/म-३, दि. १०.८.०६
  - क) क्र. सीएलएस ०७-०७/प्र.क्र.२७१/म-३, दि. ३ मार्च, २००८
  - ड) क्र.एससी-वाय-०३/२००८/प्र.क्र.४२/म-११, दि.२६ मार्च, २००८.
- २) शासन निर्णय कृषि व पदुम विभाग क्र.नैसआ १००७/प्र.क्र.२२१/१०-ओ,
दिनांक - ८ ऑगस्ट, २००६
- ३) कृषि आयुक्तालयाचे पत्र क्रमांक -नैसआ/विप्र-२/जून-सप्टें./अनुदान/९७/०७,
दिनांक १० मार्च, २००८.

शासन निर्णय:-

माहे जून ते सप्टेंबर २००७ या कालावधीमध्ये राज्यात २१ जिल्ह्यात मोठ्या प्रमाणात अतिवृष्टी झाली त्यामुळे शेती पिकांचे मोठ्या प्रमाणात नुकसान झाले आहे. या झालेल्या नुकसानीचे महसूल व कृषि विभागाच्या यंत्रणेमार्फत संयुक्तपणे सविस्तर सर्वेक्षण करून पंचनामे करण्यात आले आहेत. या सर्वेक्षणानुसार सुमारे २३६१३६. ८५ हेक्टर क्षेत्रावरील पिकाचे ५०% पेक्षा जास्त नुकसान झाले आहे. त्यामुळे आपदग्रस्त शेतक-यांना जुलै ते ऑक्टोबर, २००५ व जुलै ते सप्टेंबर, २००६ मध्ये ज्या प्रमाणे स्थायी आदेशा व्यतिरिक्त विशेष मदत देण्यात आली आहे. त्याचप्रमाणे मदत देण्याबाबत विविध स्तरावरून शासनाकडे मागणी होत होती. या विषयावर सर्वकष विचार करून विशेष दराने मदत देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

२. शेतक-यांच्या झालेल्या नुकसानीचा सर्वकष विचार करून शासनाने एक विशेष बाब म्हणून संदर्भाधीन शासन निर्णय महसूल व वन विभाग क्रमांक- सीएलएस-०७-०७/प्र.क्र.२७१/म-३, दिनांक ३ मार्च, २००८ अन्वये

अतिवृष्टी व पूर परिस्थितीमुळे राज्यातील शेती पिकांच्या झालेल्या नुकसानीपोटी सन २००५ व सन २००६ या वर्षी शेती पिकासाठी मंजूर केलेल्या खालील नमूद केलेल्या विशेष दराने ५०% पेक्षा जास्त नुकसानीच्या क्षेत्रास (२ हेक्टर मर्यादिपर्यंत) मदत देण्याचा निर्णय घेतलेला आहे. यानुसार खाली नमूद केलेल्या दराने व कार्यपद्धतीनुसार मदत वाटप करावी.

<u>अ.क्र.</u>	<u>पिके</u>	<u>अनुदान प्रति हेक्टरसाठी (दोन हेक्टर पर्यंत मर्यादित)</u>
(i)	ऊस व केळी	रु. १०,०००/-
(ii)	भात व कापूस	रु. ५,०००/-
(iii)	इतर पिके (स्थायी आदेशात नमूद असलेली पीके) व रु. ३,५००/- भाजीपाला पीके	
(iv)	फळबागा	रु. १०,०००/-
(v)	भात नागली व वर्डु यांच्या रोपवाटिका	रु. १०००/-

२.२) ही मदत बाधीत शेतक-यांना रोखीने बँकेमार्फत देण्यात यावी.

२.३) ज्या बाधीत शेतक-यांचे बँकेमध्ये खाते असेल त्या खात्यात सदर रक्कम जमा करावी.

२.४) ज्या बाधीत शेतक-यांचे बँकेमध्ये खाते नसेल त्यांच्याबाबतीत देय अनुदानाच्या रक्कमेचा वापर करून बँकेत नवीन खाते उघडण्यात यावे.

२.५) हे आदेश निर्गमीत होण्यापूर्वी अतिवृष्टी व महापुरामुळे ज्या बाधीत शेतक-यांना जून- जुलै, २००७ मध्ये स्थायी आदेशातील दराने वस्तुरुपाने दुबार पेरणीसाठी संदर्भाधिन क्रमांक २ नुसार दिनांक ८ ऑगस्ट ,२००७ च्या आदेशान्वये जे बियाणे दिले असेल त्याची किंमत वजा करून उर्वरीत रक्कम बँकेत जमा करावी.

२.६) या अनुदानातून कोणत्याही प्रकारची कपात व वसुली करण्यात येऊ नये.

२.७) आपदग्रस्त शेतक-यांना सदर मदत कमीत कमी रु. ५००/- देय राहील.

२.८) जून-सप्टेंबर,२००७ या कालावधीत अतिवृष्टी, पूर यामुळे शेतीपिके / फळपिके यांचे नुकसान झालेल्या एका लाभार्थ्यास २ हेक्टर मर्यादिपर्यंत व एका क्षेत्रासाठी एकदाच मदत देय राहिल.

३. अनुसरावयाची कार्यपद्धती -

३.१) पंचनाम्यात नोंदविलेले पिक व क्षेत्र तसेच पिकनोंदीनुसार ७/१२ मध्ये नोंदविलेले पिक व क्षेत्र एकच आहे याची खातरजमा सदर मदत वितरित करण्यापूर्वी करण्यात यावी.

३.२) बाधित शेतक-यांची गावनिहाय व शेतकरी निहाय यादी जिल्हाधिकारी यांनी प्रमाणित करावी.

३.३) वरील परिच्छेद क्रमांक २ अनुसार बाधित शेतक-यांना प्रत्यक्ष अनुज्ञेय असलेल्या रक्कमेचा तपशील व बँकेत खाते असल्यास खाते क्रमाणित केलेल्या यादीत अंतर्भूत करण्यात यावा. जिल्हाधिकारी यांनी सदर प्रमाणित केलेली गाव निहाय व बाधित शेतकरी निहाय यादी जिल्हा अधिकारी कृषि अधिकारी यांना तातडीने प्राप्त करून घावी.

३.४) सदर यादीत दर्शविलेल्या बाधीत क्षेत्रातील तपशिलानुसार पीके व क्षेत्र, पीकांच्या पारंपारिक क्षेत्राशी सर्वसाधारणपणे मिळती जुळती आहे याची खातरजमा जिल्हा अधिकारी कृषि अधिकारी यांनी करावी.

३.५) बाधीत शेतक-यांना अदा करावयाची रक्कम बँकेमार्फतच अदा करावयाची असल्यामुळे प्रत्येक शेतक-यासाठी वेगळा धनादेश न काढता बँकनिहाय खातेदारांच्या याद्या तयार करून सर्व खातेदारांकरीता एकत्रित धनादेश बँकेत जमा करावा. बँकेने यादी प्रमाणे व खात्याप्रमाणे संबंधित शेतक-याच्या नावावर अनुज्ञेय रक्कम जमा करावी. अशा प्रकारे जमा होणा-या रक्कमेमधून कोणत्याही प्रकारची कपात व वसुली करण्यात येवू नये.

३.६) जिल्हाधिकारी यांनी प्रमाणित केलेल्या यादीनुसार बाधित शेतक-यांना देय मदतीचे वाटप विहित कार्यपद्धतीनुसार होईल याबाबत योग्य संनियंत्रण विभागीय आयुक्त यांनी ठेवावे. मदतीचे वाटप सुरक्षित होण्याच्या दृष्टीने स्थानिक परिस्थितीनुसार वितरणाच्या वरील कार्यपद्धतीत काही किरकोळ बदल करावयाचे असतील तर त्याबाबत विभागीय आयुक्त व आयुक्त कृषि यांनी संयुक्तपणे निर्णय घ्यावा. प्रमाणित यादीनुसार मदत प्रत्यक्ष अदा करतेवेळी एखाद्या शेतक-याला मदत अनुज्ञेय नाही असे आढळल्यास त्याला ही मदत अदा न करण्याची दक्षता घेण्यात यावी.

३.७) मदत वाटपात अनियमितता होणार नाहीत याची दक्षता कृषि आयुक्त यांनी घ्यावी. त्याबाबत आवश्यक ते आदेश / सूचना त्यांनी क्षेत्रीय अधिकारी यांना निर्गमित कराव्यात व त्याबाबत संनियंत्रण करावे.

४. निधीची व्यवस्था -

४.१) वरील प्रमाणे शेतीपिकाचे / फळबांगाचे / रोपवाटीकांचे ५० टक्केपेक्षा जास्त नुकसान झालेल्या बाधित शेतक-यांना मदत देण्यासाठी शासन निर्णय महसूल व वन विभाग क्रमांक एससीवाय-०३/२००८/प्र.क्र.४२/म-११,दिनांक २६.३.२००८ अन्वये रु.२०.०० कोटी (रुपये वीस कोटी फक्त) इतका निधी महसूल व वन विभागाने कृषि व पदुम विभागास खर्च करण्यास प्राधिकृत केले आहे.

४.२) त्यानुसार बाधीत शेतक-यांना वरीलप्रमाणे मदत देण्यासाठी "मागणी क्र. सी-६-२२४५-नैसर्गिक अपत्तीच्या निवारणासाठी सहाय्य-०२ पूर, चक्रीवादळे इत्यादी १०१ अनुग्रह सहाय्य, (०४) (०५) इतर बाबी (२२४५ ०२४४) " या लेखाशिर्षाखाली सन २००७-२००८ करीता उपलब्ध झालेल्या रु.२०.०० कोटी (रुपये वीस

कोटी फक्त) अनुदानाची रक्कम चालू वित्तीय वर्षात सन २००७-२००८ खर्च करण्यासाठी आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, पुणे, यांना आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. तसेच या निधीचे जिल्हानिहाय वितरण करण्यास आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना प्राधिकृत करण्यात येत आहे.

४.३) शासन निर्णय, कृषि व पदुम विभाग क्रमांक नैसआ-१००७/प्र.क्र.२११/१०-अे, दिनांक ८ ऑगस्ट, २००७ अन्वये जून-जुलै, २००७ मध्ये अतिवृष्टी व पूर यामुळे शेतीपिकांचे नुकसानीबाबत दुबार पेरणीसाठी वितरीत केलेल्या रु.४७५.०० लाख निधीपैकी रूपये ४४६.६२ लाख(रूपय चारशे सेहचाळीस लाख बासष्ट हजार फक्त) अखर्चीत निधी प्रस्तुत विशेष दराने वाटप करावयाच्या मदत वाटपासाठी खर्च करण्यात यावा.

४.४) कोणत्याही परिस्थितीत मंजूर निधीच्या मर्यादिपेक्षा जास्त खर्च होणार नाही व हा खर्च दिनांक ३१ मार्च, २००८ पुर्वी करण्यात येईल, याची दक्षता नियंत्रण अधिकाऱ्यांनी घ्यावी.

४.५) आहरण व संवितरण अधिकाऱ्यांनी कोषागार यांजकडे पाठविण्यात येणाऱ्या बिलासोबत जोडल्या जाणाऱ्या कॉम्प्युटर स्लिपमध्ये गौण / उपशीर्षाच्या "गणकयंत्र" संकेतांकाचा न चुकता उल्लेख करावा असे आदेश कृपया संबंधित अधिकाऱ्यांना नियंत्रण अधिकाऱ्यांनी घ्यावेत.

४.६) खर्चावर नियंत्रण राहून फार मोठया रकमेच्या पूरक मागण्या करणे व त्यापेक्षा जादा रकमेचे परतावे करण्याचे टक्के अशी दक्षताही संबंधित अधिकाऱ्यांनी घेणे आवश्यक आहे. दरमहा होणाऱ्या खर्चाचे विवरणपत्र पुढील महिन्याच्या ५ तारखेपर्यंत न चुकता कृषि व पदुम विभाग व महसूल व वन विभागाला प्राप्त होईल अशी दक्षता नियंत्रण अधिकाऱ्यांनी घ्यावी.

५. हा शासन निर्णय, महसूल व वन विभागाच्या शासन निर्णय, क्र.एससीवाय-०३/ २००८/प्र. क्र.४२/ म-११, दि. २६.३.२००८ अन्वये त्या विभागाने कृषि विभागास प्राधिकृत केल्यानुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

६. हा शासन निर्णय, महाराष्ट्र शासनाच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २००८०३२७१७२५५७००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(आ.ग. परदेशी)
कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

मा. मुख्यमुत्रांचे सचिव,

मा.उप मुख्यमंत्र्यांचे सचिव.
मा.मंत्री/राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव (सर्व),
मा. अध्यक्ष/उपाध्यक्ष, महाराष्ट्र विधानसभा, यांचे सचिव, विधान भवन,मुंबई.
मा. सभापती/उपसभापती, महाराष्ट्र विधानपरिषद,यांचे सचिव, विधान भवन,मुंबई.
मा.मुख्य सचिव यांचे स्वीय सहाय्यक,
प्रधान सचिव, विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई,
सर्व विधानसभा / विधानपरिषद सदस्य,
आयुक्त कृषि, महाराष्ट्र राज्य, पुणे (५ प्रती),
सर्व विभागीय आयुक्त,
सर्व संचालक/सहसंचालक, कृषि आयुक्तालय, पुणे.
विभागीय कृषि सह संचालक, (विस्तार) (सर्व),
महालेखापाल, महाराष्ट्र राज्य-१/२, मुंबई/नागपूर (लेखा व अनुज्ञेयता/लेखा परिक्षण),
व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ, मुंबई,
व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य विद्याणे महामंडळ, अकोला,
सर्व जिल्हाधिकारी,
सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद,
सर्व अधिक्षक कृषि अधिकारी,
सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी,
सर्व कृषि विकास अधिकारी,
महसूल व वन विभाग ,(म-३/म-११), (५ प्रती)
वित्त विभाग (व्यय-१, व्यय-९, अर्थसंकल्प४/अर्थोपाय कक्ष), मंत्रालय,मुंबई
विभागातील सर्व कार्यासन अधिकारी,
निवडनस्ती

*****